

DELAVSKA

PRAVICA

Glasilo krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek pop. v sluča u praznika dan voprei - Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva c. - Ne frankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 150 - Cena: za 1 mesec Din 5,-, za četiri leta Din 15,-, za pol leta Din 30,-; za inozemstvo Din 7,- (mesečno) - Oglas: po dogovoru

Oglasi, reklamacije in naročnina na upravo Delavskega zbora, Miklošičeva cesta 22, I. nad. Telefon 2265. Štev. čekovnega računa 14.900

Na s raži
prihodnosti

Družba kulturnega zapada ima na sebi usodepoln greh, da je po njeni krivdi pogljal iz nje velik kapitalizem, ki sili velik del človeštva, da na račun svojega telesnega in moralnega zdravja ustvarja prekomerne dobičke samo nekaterim. Vse, kar danes vidimo s strahom pred seboj: ogromno naraščanje siromaštva, brezposelnost, brezbožna propaganda boljševizma, do najvišje stopnje narastla napetost med državami, je božja kazen za to, ker je zapad mirno trpel — da — ker je celo z vsemi silami pospeševal razvoj gospodarskega reda, ki po svojem duhu, tendenci in sistemu hudo žali red pravice, miru in ljubezni, ki ga hoče Bog.

Da je do tega prišlo, se imamo zahvaliti samo kričeči nedoslednosti naše družbe, ki se je v krščanstvu vzgojila, se z njim, če treba, ponaša in ga nazunaj kaže, v resnici pa se da tako v političnem kakor v gospodarskem življenju voditi od protikrščanskega egoizma in materijalizma. Zato je delavstvo izgubilo vero v tako »krščanstvo« polovičarstva, neiskrenosti in nedoslednosti. Delavstvo se je razvilo v gibanje, ki si je po krivdi lažikrščanstva (kapitalistične družbe ustvarilo anti-krščansko miselnost marksizma.

Mi vemo, da delavstvo napačno sklepa. Dejanska družba, ki se imenuje krščanska, medtem ko pa praktično dela proti krščanskim moralnim načelom, se ne sme istovetiti s krščanstvom, krščansko moralo in krščansko kulturo. Toda mi delavstvu ne moremo preveč zameriti, če to dvojje zamenjuje. Delavstvo je blagodejni vpliv krščanstva kot takega na svojo usodo in na vse javno življenje sploh v zadnjem stoletju veliko premalo občutilo. Krščanstvo ideje, prepričanja, čustvovanja je bilo pre-slabotno, nekrščanska praksa premnogih kristjanov na vseh poljih pa močnejša od krščanskih besed. Iz te samo na videz krščanske družbe je zrastle liberalizem in materijalizem in okužil še delavstvo. Mi smo vsi v gotovi meri so-krivi miselnosti modernega proletarijata.

To spoznanje, ki je čezdalje močnejše, je velika dobrota od Boga. Naša vest je razburjena in to je dobro. To je znamenje, da krščanstvo le še v naših dušah na najglobljem dnu živi. Ko so svojčas »barbari« z vzhoda vdrtli v rimsko cesarstvo, je bilo krščanstvo iz propadajočega Rima, ki je temo, neizobrazbo in divjost njihovega duha in srca razsvetlilo z lučjo Kristusovega evangelija. Tako bo tudi zdaj. Cerkev je poklicana in Cerkev tudi bo razburkana množico razsvetlila z onimi načeli, ki edina morejo utemeljiti pravi red na zemlji, pravo kulturo in srečno soživljenje, kakor se spodobi med brati, sinovi enega večnega Očeta. Drugih načel ni, druge luči ni, druge sreče ni. — Sreča, kultura, morala in red so na brezboštvo nemogoča.

Ko to povdarjamo, moramo obenem zastaviti vsi, ki v Kristusa in njegovo občestvo na zemlji verujemo, vse sile v to, da se krščanstvo v današnjem svetu praktično uveljavi, če hočemo Cerkev v njeni ogromni nalogi bodočnosti pomagati. Naša krščanska dolžnost je, da svojo miselnost od miselnosti kapitalističnega načina gospodarjenja popolnoma ločimo, kakor jo je vedno naostreje ločevala Cerkev od svojih prvih izjav in postav do okrožnic papežev našega stoletja Leva, Pija X., Benedikta in Pija XI. Naša dolžnost je, da principijelno in praktično sprejmemo in izvajamo program krščanskega socializma v duhu Kettelerja, Hohoffa, Kreka, Carbonella,

„Sporazum“

Jesenice, 5. jan.

Dne 31. decembra je bil med vodstvom KID in delavstvom sklenjen naslednji sporazum o praznikih in plačevanju dela ob nedeljah in praznikih:

Kranjska industrijska družba na Jesenicah, ki jo zastopata g. generalni ravnatelj Karel Noot in tehnični ravnatelj g. inž. Leo Dostal in sledeče organizacije, zastopajoče delavstvo, ki je zaposleno v družbinih obratih na Jesenicah, Javorniku in Dobravi, in sicer: Savez metal-skih radnika Jugoslavije, ki ga zastopata Blagoje Bračinac, centralni tajnik ter Jurij Jeram; Jugoslovanska strokovna zveza, ki jo zastopa Josip Rozman, centralni tajnik, in Narodno-strokovna zveza, ki jo zastopa Vladimir Kravos, centralni tajnik, so sklenile danes sledeči sporazum:

Čl. 1. Za obrate KID na Jesenicah, Javorniku in Dobravi veljajo od 1. januarja 1931 dalje sledeči prazniki: 1. Novo leto, 2. praznik sv. Jožefa, 3. velikonočni ponedeljek, 4. praznik sv. Rešnjega Telesa, 5. Vsi sveti, 6. prvi december, 7. prvi božični praznik.

Ti dnevi veljajo kot prazniki v tem smislu, da je obratovanje te dneve omejeno na obseg, ki je po delovnem redu določen za nedelje, in da se delo, izvršeno ob teh dneh, plačuje z enakim pribitkom kakor nedeljsko delo. Prvi maj velja istotako kot praznik v smislu tega člena, vendar se za delo, ki bi se na ta dan moralo vršiti, ne plačuje noben pribitek.

Čl. 2. Ostali prazniki, cerkveni, državni, narodni in drugi veljajo v pogledu obratovanja in plačila kot običajni delovni dnevi, s to omejitvijo, da določajo obseg obratovanja za te praznike obratna vodstva, pri čemer upoštevajo po možnosti eventualne želje delavstva, pribitek kakor za nedeljsko delo se pa za dela, ki se morajo ob takih praznikih vršiti, ne plačuje.

Čl. 3. Za delo ob nedeljah se plačuje pribitek v višini, ki jo določa zakon za čezurno delo, t. j. sedaj 50%, toda samo tedaj, ako se z nedeljskim delom podaljša delovni čas nad 48 ur na teden, ali 8 ur na dan. Za delo ob praznikih, določenih v drugem odstavku čl. 1., se plačuje pribitek v isti višini, ne glede na to, ali je z delom na dotični praznik delovni čas podaljšan ali ne.

Za nedeljo se smatra, da je delovni čas tudi tedaj nad 48 ur na teden podaljšan, ako je dotični delavec med tednom brez lastne krivde bil zadržan, da ni utegnil delati, pa ni dobil od podjetja nobenega plačila po § 1154 b občega državlanskega zakonika.

Čl. 4. Za produktivno delo se bo v bodoče načeloma uvedel zaslužek po akordu, kjerkoli bo to mogoče, v Martinarji pa v vsakem primeru že z veljavnostjo od 1. januarja 1931 dalje, na ta način bo podjetje dalo delavstvu priliko, da z večjimi storitvami doseže večji zaslužek.

Čl. 5. Ta sporazum ima značaj kolektivne pogodbe in velja za vse delavce, zaposlene v družbinih obratih dne 31. decembra 1930, kakor tudi za vse one delavce, ki bodo sprejeti na delo po tem dnevu.

Čl. 6. Sporazum ostane v veljavi do odpovedi, ki jo lahko podasta Kranjska

ki so vsi duhovniki katoliške Cerkve. Naša naloga v bodoče je, da svoje življenje in delovanje spravimo v sklad s krščanskim naukom pravice, ljubezni in bratstva, da postanemo praktični vršilci evangelija.

Tako se bo človeška družba obvarovala nevarnih pretresov in lahko mirno gradila kulturo na temelju resnične krščanske morale življenja.

industrijska družba ali pa Savez metal-skih radnika Jugoslavije v priporočenem dopisu na naslov drugega pogodbenika. Učinek odpovedi je ta, da se s prvim dnevom koledarskega meseca, sledečega podani odpovedi, ako ne bi prišlo do novega sporazuma, tudi v čl. 1. imenovani prazniki pričnejo smatrati kot običajni delovni dnevi in da sploh prenehajo vse obveznosti družbe iz tega sporazuma, kolikor presegajo obveznosti, ki jih določa zakon.

Čl. 7. Vse podrobnosti dosedanjega kolektivno pogodbenega razmerja med Kranjsko industrijsko družbo in njenim delavstvom ostanejo, kolikor niso s tem sporazumom spremenjene, tudi nadalje še v veljavi, vendar ne kot pogodbene obveznosti.

Jesenice, dne 31. decembra 1930.
Podpisi: Carl Noot, Dostal. — J. Kopač za Delavsko zbornico; Blag. Bračinac, Juri Jeram, Rozman Jože, Kravos Vlad.

V ponedeljek, dne 29. decembra so se vršili prvi razgovori z zastopniki delavstva in podjetjem KID glede nove kolektivne pogodbe. Toda podjetje ob tej priliki še ni nameravalo sklepati pogodbe, marveč samo sporazum zaradi praznikov in prazničnih plač. Podjetje je stalo odločno na svojem predlogu, ki ga je ob tej priliki predložilo delavskim zastopnikom. Ker na ta udarec zastopniki delavstva niso bili pripravljene, niso mogli sprejeti ponudbe ter so se pogajanja preločila na sredo 31. decembra. S tem, da delavstvo samo odloči, ali pristane na tako veliko izgubo.

Takoj zvečer so se vršili zaupniški sestanki Jugoslovanske strokovne zveze, na katerih se je stiliziral protipredlog. V torek se je potem vršil razgovor z vsemi obratnimi in organizacijskimi zaupniki, kateri so navedeni protipredlog odobrili. Ob tej priliki so tudi socialisti zborovali in zavzeli isto stališče. V sredo so se nato vršila ponovna pogajanja, pri katerih je po večernih razgovorih prišlo do gorjega sporazuma, na katerega so pristali zastopniki delavstva.

Gotovo je, da je za delavstvo Kranjske industrijske družbe to težak udarec. Toda tovarna je vztrajala na tem in zastopnikom delavstva ni preostalo drugega, kakor ta izhod. Kajti generalni ravnatelj Noot je izjavil, »ako ne pristanete na ta sporazum, sem primoran v teku 14 dni znižati vsemu delavstvu 6 do 8% plače«. Težak je bil boj in vsi, ki so bili pri pogajanjih, so se dobro zavedali velike odgovornosti, ki so jo v tem trenutku imeli napram delavstvu.

Podjetje je predložilo zastopnikom delavstva tudi nov delovni red, kateri vsebuje vse določbe, ki so bile dosedaj v kolektivni pogodbi. Poleg tega pa tudi točke, katere se na vsak način morajo izločiti ali vsaj v svojem besedilu kakor tudi smislu predrugčiti. Podjetje je izjavilo, da je pripravljeno se pogajati z zastopniki delavstva za nov delovni red, na podlagi katerega se bo izdelala tudi nova kolektivna pogodba. Mi smo sicer mnenja, da bi se morala delati preje kolektivna pogodba in potem delovni red, ali pa vsaj skupno, da se tako izognemo raznim nedostatom, ki bi lahko potem ne bili v skladu s pogodbo ali delovnim redom. Kdaj se bodo pogajanja nadaljevala, še ni določeno.

Borba, ki jo bo vodilo delavstvo v tem času, bo zelo težka in kakor nam kaže podpisani sporazum, bo šlo gotovo stremljenje podjetja za tem, da okrne gotove ugodnosti, ki jih je delavstvo dosedaj imelo. Sicer je izjavil generalni ravnatelj Noot, da bo vse ostalo kot je bilo dosedaj, toda že pri razgovoru zaradi premoga se je naglašalo, da se bodo izvršile nekatere spremembe. Nameščen-

ci Kranjske industrijske družbe so prejeli za novoletno darilo 13. plačo, delavstvo pa navedeni »sporazum«.

Kakor vse kaže, smo se pač zmotili o mišljenju in namerah vodstva KID, če smo pričakovali, da bo nudilo delavstvu tudi z novo pogodbo vsaj dosedanje ugodnosti delovnih pogojev. Zato moramo pribiti, da se v polnem obsegu izrabljajo sedanje razmere, v katerih živi delavstvo! Vsakemu dnevu pa sledi drug dan!

Izjava*

PEN-club, slovenski center Ljubljana, sekcija Mladi PEN je na svojem sestanku dne 5. januarja 1931 sklenil podati naslednjo javno izjavo:

Literarni kritik in esejist Josip Vidmar je ob koncu lanskega leta povzročil v belgrajski »Pravdi« (glej »Pravdo« z dne 18. decembra 1930) poročilo o naših kulturnih razmerah, ki je slovenske kulture nedostojno. Josip Vidmar v srbski javnosti te krive informacije o Slovenceh doslej ni niti poizkusil popraviti, čeprav smo to nujno pričakovali. Tudi njegov avtentični popravek v »Jutru« z 31. decembrom 1930 poročila v »Pravdi« ni prekleal. Pač pa je v popravku proti vsemu pričakovanju skušal podpreti omenjeno poročilo z argumenti svoje ideologije.

PEN-club, slovenski center Ljubljana, sekcija Mladi PEN si šteje v dolžnost javno obsoditi ravnanje Josipa Vidmarja, ko je podal belgrajskemu informatorju svoje z nižem podprto osebno mnenje, ne da bi se zavedal odgovornosti, ki jo terja vsaka taka izjava. Prav tako pa tudi odločno obsojamo antisocialno ideologijo Josipa Vidmarja, ki deli Slovence v kulturno gospodo in kulture nesposobno ljudstvo, slovensko literaturo pa v beli in »črni kruh«.

Končno obsojamo z enakim ogorčenjem človeka nevreden način borbe, ko skuša anonimni pisec v »Slovenec« (glej članka z dne 28. dec. 1930 in 4. januarja 1931) izkoristiti Vidmarjevo zadevo za nekulturen napad na neprizadete kulturne delavce.

Prepričani smo, da se s to načelno izjavo strinja vsa naša mlada generacija. V Ljubljani, dne 5. januarja 1931.

PEN-club, slovenski center Ljubljana, sekcija Mladi PEN.

* To izjavo smo poslali sledečim časnikom in časopisom: Čas, Delavska politika, Delavska Pravica, Dom in svet, Jugoslovan, Jutro, Ljubljanski Zvon, Modra ptica, Naša doba, Slovenec, Slovenski narod in Svoboda.

† Ivan Tokan

Dne 2. januarja je zapustil solzno dolino uradnik Delavske zbornice Ivan Tokan. Bil je pionir delavskega pokreta in mu ostal zvest vse svoje življenje. Istotako je ostal zvest svojemu prepričanju — socialni demokraciji.

Njegovo delovanje, njegove uspehe, žrtve in žetve bodo gotovo opisali približje njegovi tovariši. Mi bi hoteli očitati le nekaj misli ob grobu moža, ki zasluzi, da se ga spomni tudi krščansko socialistično delavstvo.

Rajniki Tokan je bil po poklicu mizar. Bil pa je izredno talentiran, zato se je kmalu uveljavil v delavskih vrstah, postal strokovni tajnik in voditelj delavcev. Zavedal se pa je, da mora delavec, zlasti pa voditelj delavcev, znati in sicer čim več, zato se je neprestano izobraževal. Knjiga je bila njegova intimna prijateljica. Tekom let si je pridobil veliko znanje, zlasti je bil doma v socialni zakonodaji in v vseh delavskih problemih. Ravno z ozirom na svojo temeljito samozobrazbo je mogel uspešno sodelovati tudi v javnosti kot narodni poslanec in kot občinski svetnik na ljubljanskem magistratu.

Ko se je ustanovila zbornica, mu je vodstvo podelilo mesto referenta za mezdna gibanja. Kot tak je postavil ceglega moža. Imel je namreč izreden vpregled v delavske razmere, zlasti pa je poznal dušo delavčev. Vse to mu je v zvezi z njegovim znanjem omogočalo, da je vodil vsako mezdno gibanje premišljeno in

previdno. Kot uradnik je bil temeljit in objektivni. Kot človek dobrohoten, brez zvijač in iskren. Dan pred smrtjo je bil previden s sv. zakramenti za umirajoče.

Naj mu bo pravični Bog usmiljen plačnik. Njegovi ženi in sinu naše globoko sožalje.

Jugoslovanska strokovna zveza

Kovinarji.

Guštanj. V četrtek 1. januarja se je pri nas vršil strokovni sestanek, kateri je bil kljub silvestrovanju zelo lepo obiskan. Na sestanku je poročal tov. tajnik Rozman iz Ljubljane. Uvodoma nam je orisal vzroke svetovne gospodarske krize in brezposelnosti, ki najbolj tare delavstvo. Kupna moč kmeta in delavca pada, deloma vsled zniževanja plač, dalje racionalizacija, ki jemlje kruh delavcu in tako povečava zastoj gospodarskih proizvodov, ker slednji nima sredstev, da bi mogel kupiti, kar mu je potrebno. Dalje je poročal o krizi kovinske industrije, katera je začela občutno zadevati tudi naše delavstvo. Vsi podjetniki trdijo, da se borijo proti carinam, da nimajo naročil, dela se pa vedno več, ako kateri mora kje kako paro popustiti, je že zato treba reducirati delavcu plačo, sicer mora podjetje delo ustaviti. Jeseniško delavstvo je z velikimi žrtvami storilo prvi umik, znak, da čakajo to panogo industrije še težki časi. Vseposod sama beda, brezposelnost, povsod je samo delavec tisti, ki mora nositi največjo težo tega gospodarskega sistema. Zakaj? Ker nima dovolj odporne sile, vsaj je v vsem pri nas organiziranega samo okrog 15 odstotkov delavstva. Ob tej priliki so se izvolili organizacijski zaupniki, ki bodo imeli nalogo, pomagati odboru. Pripomniti moramo, da nekotliko le pomaga včasih kaj povedati našim »marksistom«, kajti sedaj so postali popolnoma drugačni in pravijo, da naj bi pri vseh važnejših vprašanjih delali skupno. Tako je prav. — Tovariši so z velikim zanimanjem poslušali, kako so se v zadnjem času razvijali dogodki na Jesenicah, da se je doseglo skupno delo vseh organizacij v tem težkem boju za delavčevu existenco. Da bo boj vroč in težak, nam dovolj pove sporazum, na katerega so morali pristati jeseniški kovinarji. Z bodrilnimi besedami, da bo treba vzgajati zavedne in močne osebnosti, ki bodo zmožne voditi delavski pokret posebno v kovinski stroki, je tov. predsednik zaključil sestanek.

Kamnoseško delavstvo

Ribnica na Pohorju. V nedeljo, dne 4. januarja 1931, se je vršil sestanek skupine kamnoseškega delavstva v Ribnici na Pohorju. Sestanka se je udeležil tov. Rozman iz Ljubljane.

Na dnevnem redu je bilo predvsem poročilo o delavstvu kamene industrije in stališču, ki ga naj zavzame k redukciji plač. V zadnjem času so vsa podjetja občutno znižala plače. Delo, ki ga vrši delavstvo v tej panogi industrije, se po večini oddaja v akordu, zato mora delavec vseh devet ur na dan žuljavo delati, da zasluži 50—55 Din. Seveda so to najboljše kamnoseki ter morajo imeti zato tudi na razpolago dober kamen. V zadnjem času so se občutno znižale akordne postavke, in sicer povprečno za vse vrste blaga za 12%. Kaj to znači za delavca, je dovolj, ako povemo, da se pri nas cene blagu in življenjskim potrebščinam še niso znižale prav nič in moramo vse za 8—10% dražje plačati, nego delavec v mestu ali kje drugje na deželi.

Pravijo, da živimo v času težke gospodarske krize, toda po vseh videzih sodeč, ni vse tako hudo, kot se slika in so pri vsem tem v ozadju tudi drugi momenti. Toda pustimo to. Hočemo samo reči, da je povsod prvi in zadnji delavec, ki mora popustiti. Da bi si s tem prikrajšali pri dobičku razni delničarji in drugi, seveda o tem ni govora. Sicer pa bi vsemu temu ne bilo toliko zameriti, ako bi se v času dobre konjunktore vzela plača po istem merilu, in se s tem sorazmerno zvišala. Toda tega žal do danes nismo še doživeli. Pa se komu čudno zdi in je naravnost užaljen, ako trdimo, da je delavstvo nosilec največjih bremen in mora ono vse, kar se komu v gospodarstvu posreči, zaslužiti in vrniti s krvavimi žulji. Mnenja smo, da bi se s skupnim sodelovanjem našlo vsaj toliko razumevanja, da se ne bi reducirale plače kar naenkrat za 10% ali še več. Držati bi se vendar morali

načela, čim manj bo zaslužil delavec, tem manjša bo njegova potrošnja in s tem tem manj denarja za proizvajanje novih dobrin. V gospodarstvu se to bridko kaže, toda vseh posledic tega nesistematičnega gospodarstva danes še niti ne čutimo, marveč nam jih bo prinesla šele bodočnost.

Vsled silne brezposelnosti in vedno večje gospodarske krize se vseposod to prakticira in tira delavstvo v obup. Ako bi se država zavedala velike odgovornosti, ki jo v tem trenutku ima, posebno napram delavstvu, bi tega ne smela dopustiti. Potrebno bi bilo določiti z zakonom minimalno plačo, to je, da delavec zasluži toliko, da more preživeti sebe in svojo družino. V času, v katerem sedaj živimo, bi bilo to naravnost odrošljivo, kajti ravno na tem, ker je dovolj ljudi brez dela, kujejo podjetniki nove kapitale, ki so seveda v škodo vsemu delavstvu.

Delavstvo! Ako hočemo ustvariti znošljivejšje razmere in položaj, v katerem bo delavec res upoštevan, kot sodelavec pri proizvajanju gospodarskih dobrin, moramo stremeti za tem, da smo vsi organizirani, da izpopolnjujemo kader borcev, ki se bodo borili za boljše existenco našega delavstva. Edino ta pot nam je odprta, na stran vse malenkostne predsodke in ugovore. Čakajo nas druge, težje in važnejše naloge, ki jih bomo morali vršiti. V tem pravcu naj bo usmerjeno naše delo v novem letu. Naša »Delavska Pravica« pa naj nam kaže pot, po kateri moramo hoditi in kako bodriti tiste, ki so vsled težkega življenjskega boja opešali. — Kamnosek.

Usnarji

Vrhnik. Strokovna skupina usnarjev in drugih delavcev na Vrhniki ima svoj III. redni občni zbor v nedeljo, dne 18. januarja 1931 ob 3 popoldne v Rokodelskem domu s sledečim dnevnim redom: 1. Čitanje in odobrenje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Poročila odbora, nadzorstva in zastopnika JSZ. 3. Volitve odbora, nadzorstva in zastopnika za občni zbor JSZ. 4. Slučajnosti. — Za člane skupine je udeležba občnega zbora obvezna; vabljeni so pa tudi drugi delavci in delavke usnarjske stroke, da se istega v obilnem številu udeležijo ter s tem pokažejo, da se zavedajo važnosti enotne strokovne organizacije, ki je edino sredstvo, s katerim moremo braniti in izvojevati pravice do človeka vrednega mesta v človeški družbi.

Lesni delavci

Verd pri Vrhniki. Vsem članom sporočamo, da se vrši redni letni občni zbor Strokovne skupine lesnega delavstva na Verdu v nedeljo 11. januarja ob 9 popoldne v Rokodelskem domu na Vrhniki. Dolžnost vsakega je, da se tega občnega zbora gotovo udeleži. V nas je treba več življenja, več zavednosti in samozavesti. Nismo v nikakih dobrih časih, da se nam ne bi bilo treba brigati za izboljšanje položaja delovnega ljudstva. Splošna kriza v lesni industriji nas naj nauči, da bomo gledali pred seboj resno življenje. Tovariši, vsi na občni zbor!

Zobni ambulatorij okrožnega urada za zavarovanje delavcev v Ljubljani, Miklošičeva cesta 20. Urad je tudi še v zadnjem času prejel nekaj pritožb, češ, da morajo zavarovanci predolgo čakati v zobnem ambulatoriju. Urad je navedbe preiskal in dožgal, da pridejo zavarovanci pravočasno na vrsto brez daljšega čakanja, če se odzovejo na določeno uro. Zato ugotavlja urad, da se vrše v ambulatoriju vsa popravila takoj in brez zamude. — Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani.

Samo 4 Din plačaš mesečno — pa dobiš letno tri knjige »Krekove knjižnice«

Sklepi centra e delavskih zbornic

Vršila se je seja odbora centralnega tajništva delavskih zbornic, na kateri so bile zastopane delavske zbornice iz vse naše države. Najprej je bil predložen predlog proračuna tajništva za bodoče leto, v katerem je predviden budžet za organizacijo specialne statistične službe in izdajanje statističnih publikacij, v katerih bo objavljen ves statistični material, ki ga zbira poedine delavske zbornice. Odobrilo se je poročilo o delu prve balkanske konference v Atenah o socialno političnih vprašanjih, na kateri so bile delavske zbornice zastopane po dr. Živku Topaloviču.

Nato se je seja bavila z načelnimi vprašanji. Neka zagrebška tvrdka je zaprosila za načelno odobrenje, da bi uvedla 5 dnevno delo tedensko, razvrstivši delovni čas 48 ur tedensko na pet delovnih dni, tako da bi bil delovni čas 10 ur dnevno, a delavci bi imeli dva dni počitka. Delavske zbornice so ta predlog odklonile. V naših razmerah nimamo garancije, da bi se delavci zares odpotčili šesti in sedmi dan in da ne bi prišlo do izrabljanja, tako da bi delavcem bil šesti dan izgubljen.

Vzelo se je v pretres vprašanje delavskih zaupnikov in se je ugotovilo, da vsled preložitve volitev obratnih zaupnikov, da ima delavstvo komaj v 30% delavnic svoje obratne zaupnike. Vsled tega delavstvu ne bi koristilo podaljšanje mandatov delavskih zaupnikov. Odbor je sklenil, da zahteva od ministrstva za socialno politiko in narodnega zdravja, da se dovolijo volitve delavskih zaupnikov v vseh obratih, kakor določa zakon o zaščiti delavcev.

Razpravljajoč o stanju borz dela je odbor ugotovil, da je pri borzah dela precej nedostatkov posebno z ozirom na neenakost v poslovanju. Velik nedostatek je tudi v tem, ker ni kvalificiranega šefa za centralno borzo dela. Odbor je sklenil, da se zahteva od centralnega odbora borz dela, da čimprej skliče anketo vseh borz dela in delodajalskih in delavskih zbornic v cilju, da se sprejmejo ukrepi za sanacijo borz dela.

Z ozirom na spremembo uredbe o odpiranju in zapiranju trgovskih lokalov se je ugotovilo, da neke banske uprave izrekajo malenkostne kazni, n. pr. 5 Din, in to šele po večkratnem prestopku predpisov. Celo v samem ministrstvu za socialno politiko in narodno zdravje se večji prestopki kaznujejo samo z globo 50 Din. Tako so postali predpisi omenjene uredbe brezpredmetni. Odbor je vsled tega sklenil, da se obrne na ministrstvo za socialno politiko in narodno zdravje, da izpremeni ta način in da se zavzame za temeljito izpremembo te uredbe.

Glede zakona o pokojninskem zavarovanju privatnih nameščencev, ki velja na ozemlju Slovenije in Dalmacije, se sklene, da se pošlje ministrstvu za soc.

politiko in narodno zdravje predlog, da se zakon spravi v sklad z zakonom o zavarovanju delavcev.

Potem je odbor razpravljajal o stanju delavskih zbornic in je ugotovilo, da je isto v veliki večini postalo nezakonito. Po zakonu o zavarovanju delavcev so delavske zbornice samoupravne ustanove in ta samoupravna oblast se izraža predvsem v tem, da so sklicane skupščine delavskih zbornic, ki kot predstavništva delavcev odločajo o najvažnejših vprašanjih, predvsem o vsakoletnem proračunu in načinu porabe dohodkov. Ker so preložene volitve za obnovo skupščin, ni dovoljeno sklicanje prejšnjih skupščin, katere so bile izvoljene in so na osnovi teh svojih pravic in predpisov zakona vršile svoje funkcije. Tako je nastopilo nezakonito stanje, da se proračuni potrjujejo in troši imovina delavskih zbornic brez odobrenja glavnih organov, ki jih predvideva zakon o zaščiti delavcev kot delavske predstavniške. Za takšno stanje je odgovorna državna nadzorna oblast, katera je brez vsake potrebe in brez razlogov spregledala normalno delovanje samoupravnih organov delavskih zbornic.

Ozirajoč se na to stanje, katero se v vsakem slučaju ne sme dalje dopustiti, zahteva odbor centralnega tajništva delavskih zbornic, da se rednim zakonskim potom izvede obnova samoupravnih organov in izvrše volitve skupščin, a do tedaj naj doleže izvoljene skupščine vršijo svoje posle po zakonu.

Posebno pažnjo so posvetile delavske zbornice novemu načrtu zakona o socialnem zavarovanju. Zaradi temeljitega proučavanja so pozvani na posebno konferenco z odborom tudi nekateri upravni večji okrožni uradi za zavarovanje delavcev. Podrobno proučevanje projekta se bo podaljšalo. Toda že pri prvem pregledu načrta je odbor uvidel, da se z novim načrtom pravice delavcev za slučaj bolezni in nesreče v takšni meri zmanjšajo, da delavci več izgube nego pridobe z uvedbo novega zavarovanja za slučaj onemoglosti. Kakor se je ugotovilo, da so povsem neosnovani ugovori delodajalcev glede višine dosedanjih prispevkov, je odbor mišljenja, da je potrebno ostati na osnovi dosedanje višine prispevkov in potem teh izvesti tudi zavarovanje za slučaj onemoglosti in starosti. Zato delavce je nesprejemljivo, da se zavarujejo za slučaj onemoglosti in starosti s tem, da se jim prikrajša renta v slučaju ponesrečenja pri delu. Ravno tako smatra odbor za nesprejemljiv predloženi sistem uprave, s katerim se stvarno uničuje samouprava zavarovanja, ker s tem nadzorna oblast postavlja večino članov glavne skupščine, četudi sebi pridržuje še pravico trajnega nadzorstva nad vsemi odloki organov zavarovanja. Končni odgovor o načrtu se predloži, ko bo končano podrobno proučevanje.

Smotreno gospodarstvo

Zivimo v času liberalnega gospodarstva, v katerem je razvoj gospodarskega življenja svoboden in brez ovir. Tisti, ki imajo v posesti kapital, razpolagajo z njim kakor hočejo; nimajo in ne poznajo ne državnega, ne narodnega interesa. Svoj upliv izkoriščajo le v svoje osebne namene. Zato vidimo često tako jasno nasprotujoča si dejanja predstaviteljev »narodnega gospodarstva« in zastopnikov javnosti. Svet se pa kot slep izprašuje, zakaj ne pridemo nikamor naprej in zakaj je socialni nivo ljudstvo tako nizek kljub visoki civilizaciji. Vzrok je v tem, ker mammo pač svobodno gospodarstvo, več pa napravlja človeštvo nesvobodno, ki ne vodi k prosperu družbe.

Jasno zavest posedujočih, nezavednost in nezanimanje ostalega sveta ter svoboda v gospodarstvu pa škodujejo najbolj in so važni vzroki socialne bede in nezadovoljstva. Nezaupanje je še najmilejši izraz, ki ga moremo uporabljati, če hočemo označiti ljudsko stanje. Načelo gospodarske svobode je sicer bilo eno glavnih gesel meščanskih revolucionarjev, ki je pa posbno za proletarijat. Delavstvo si želi mesto svobodnega urejeno smotreno gospodarstvo. Gospodarstvo, ki stoji pod kontrolo družbe in njenih organov in ne gleda na dobiček nekaterih, ampak na razdelitev produktov med vse delovne sloje. V takem gospodarstvu delavec ve, da se ne bo kopal v pobilju ve pa tudi, da bo opravljena gospodarska neenako-

pravnost in da bo v socialnem urejenem redu prejemal zaslužno plačilo.

Urejeno gospodarstvo vodi svojo produkcijo po dejanski potrebi konsumentov. Ne dela za profit, dela toliko in tako blago, ki je potrebno človeku, radi tega ne povzroča hudih gospodarskih kriz. Tu se ne dela po svobodni konkurenci, tu se produkcija deli po posameznih panogah. Radi tega pa blago ni tako drago, cene padejo, padejo pa tudi razni nepotrebni stroški (rentame) in se delavske mezde lahko zvišajo. To zmoro pač le gospodarstvo, ki je v sebi silno urejeno, naravnano k cilju in ki ne trpi v svoji verigi verižniških trosov ter izključuje profite, ki jih spravljajo pri nas posestniki kapitala v svoje žepe.

Mar bo Evropa skrahirala ravno na oni točki, kjer se je smatrala za nepremagljivo? Ali jo ne bo začelo ugonabljeti in rušiti njenega kapitalizma smotreno gospodarstvo izvenevropskih držav. Gospodarstvo in nekaj samo zase, ampak stoji v najtesnejši zvezi s socialnim življenjem in mora biti zato tudi po njem uravnano. Le vzemimo naše razmere: Ali je normalno, da je cena kruha v državi z žitno Vojvodino tako visoka kot je? Agrarni kapitalisti raje držijo žito v skladiščih ali ga prodajajo v inozemstvo mogoče po nižji ceni kot doma. Le domačim ljudem ga ne dajo na trgu na razpolago, ker bi v tem slučaju pač padle žitne cenhe.

Svobodno gospodarstvo je dalo ugodna tla za neomejen razvoj kapitalizmu. Urejeno, smotreno gospodarstvo, gospodarstvo, ki gospodari v korist vseh, ne samo v korist nekaterih, to novo gospodarstvo bo zadalo zopet smrtni udarec kapitalizmu.

Tega se moramo zavedati, to moramo jasno videti ter povsod podpirati gospodarsko osamosvajanje malega človeka v konsumih in zadrugah. Zadrugištvo je v tem gospodarskem redu važna sila in moč gospodarsko šibkih slojev! Podpirajmo naše delavsko zadrugištvo!

Zakai?

V sedanjí dobi, v dobi nepopisne revščine, izmožgavanja in izkoriščanja; v dobi, ko je v nekaterih rokah nakopičenega toliko bogastva, radi govorimo le o gospodarskih krizah, o gospodarskem položaju itd. To je razumljivo. Ljudje, tisti, ki so žrtev teh razmer, vidijo le neposredne povzročitelje vsakega položaja. Pravega vzroka ne vidijo. Deloma jim preprečujejo razmere, deloma pa brani duševna komodnost, da bi se poglobili prav do bistva.

Vsako dobo moramo namreč smatrati le kot etapo vedno napredujočega razvoja onih zakonov, kateri se javljajo med posameznimi narodi kot zgodovinski zakoni.

Je pa čisto jasno, da mora priti na vsako akcijo reakcija. To kaže zgodovina narodov. Kdo bi pričakoval, da bodo razpadala nekdanja mogočna mesta in države starega, srednjega veka! Ali nam zgodovina ne grozi, da čaka morebiti ista usoda sedanja moderna mesta s svojimi nebotičniki, bankami, borzami in z vsemi mogočnimi napravami, katere občuduje svet? Zakaj vsaka doba služi po svoje svojo usodo.

Cilj družbe v starem veku je bil večji del le bogastvo, uživanje, lov za telesnimi ugodji in za nasičenje poltenih želja. V starem veku je Bog izbral poseben narod, da bi ga vzgojil po božji postavi. Iz tega naroda je dal človeštvu svojo — božjo ustavo v desetih božjih zapovedih. Božje zapovedi so tako rekoč kodifikacije naravnega prava, so temelj za ureditev človeške družbe. Hebrejski narod je raste, dokler je živel in zidal na podlagi te ustave. Propadati je pričel in bil končno uničen, ko se je oddaljil od nje in si rajši iskal znanosti in smeri pri tujih narodih. Niso ga uničili njegovi sovražniki, ampak njihov lasten napuh in egoizem, njihova hinavščina. — Srednji vek je doživljal isti razvoj.

Novi vek je na višku svoje zunanje moči, pa tudi na višku poganstva. Po-

polnoma se je oddaljil od svoje dolžnosti. Da bi bil v službi božjega, večnega reda. Da bi spravil vse svoje udejstvovanje, gospodarstvo, politiko, kulturo v sklad s tem večnim redom. Človeštvo bi se moralo zavedati, da je njegova svoboda, njegov napredek in njegova sreča mogoča le v službi tega večnega reda. Pa se ne. Njegovo geslo je: **Zlato tele.** Njegov bojni krik: **Ne bom služil.**

Ker je to upor proti božjemu, večnemu redu, se morajo pojaviti posledice: spošna beda, nezadovoljnost, duh upora in razdejavanja. Tako postaja svet zrel, da propade, če se ne izpreobrne k zakonom božjega reda, kakor je tako krepko poudaril praški nadškof.

Zgodovina dokazuje, da svet trpi in je trpel, če ni človeštvo izpolnjevalo svoje naloge in sicer tem bolj, čim bolj so globoko padli tisti družabni sloji, ki so imeli po svojem staležu in po svoji službi večje dolžnosti. Brez dvoma imajo najvažnejšo nalogo oziroma največje dolžnosti kristjani, posebej mi katoličani, ker izpovedujemo, da priznavamo božji, večni red. Ravno radi tega poudarjamo, da je usodepolno, če ne živi in če ne bo živela katoliška družba tako, da bo čim bolj v skladu z zahtevami tega božjega reda. Tudi to potrjuje zgodovina, da so ravno tisti največ trpeli ob raznih izpremembah, ki so pozabili na svoje važne in visoke dolžnosti.

Zgovoren zgled za to je Rusija, ki je zapadla brezbožnemu boljšeizmu zato, ker so njeni vodilni sloji sami rušili podlage krščanske kulture, ki so: pravičnost, spoštovanje vsake duše in bratstvo.

Če vse to vpoštevamo, nas ne bodo vpraševali katoličani n se jezili, zakaj kažemo samo na naše skupne napake. Kajti za nas je jasno, da je družabni razvoj že tako daleč, da moremo družbo rešiti le še mi kristjani-katoličani. Naše najboljšo orožje pa more biti naše lastno življenje.

Mednarodni urad dela

Mednarodno socialno politiko v letu 1930. moramo motriti v luči svetovne gospodarske krize. Predvsem moramo poudariti, da se delavni pogoji v zadnjem letu bistveno nikjer niso poslabšali. Sicer se v mnogih državah opaža stremjenje, da se omili gospodarska kriza z znižanjem delavskih plač in cen življenjskih potrebščin, vendar se je povsod pokazalo, da se more izogniti poslabšanju delavnih pogojev. Če se je to zgodilo, moremo brez dvoma pripisati to dejstvo vsaj v neki meri mednarodni organizaciji delavstva, katere delovanje prepreža danes ves svet z mrežo enotnih in medsebojnih obveznostj držav v pogledu delavske zaščite. Te mednarodne obveznosti so v veliki meri doprinesle k temu, da so se delavni pogoji mednarodno ustalili in da se kljub svetovni gospodarski krizi niso poslabšali. Velik vpliv ima pri tem tudi moralni ugled mednarodnega urada dela, ki more danes z uspehom zavračati razne protidelavske in protisocialne namere delodajalcev v vseh državah. Pri tem moremo ugotoviti tudi razveseljivo dejstvo, da je bil v tem letu kljub gospodarskemu nazadovanju storjen napredek v mednarodni delavski zakonodaji. Baš leta 1930. je mednarodna organizacija dela raztegnila svojo zaščito na milijone novih delojemalcev: na zasebne in trgovske nameštence in na delavce v kolonijah. Sprejeti so bili načrti novih konvencij za socialno zaščito teh skupin delojemalcev. Tudi v pogledu izvedbe že sprejetih mednarodnih konvencij so se prav tako dosegli nadaljnji uspehi. Število ratificiranih mednarodnih konvencij se je v teku zadnjega leta zvišalo od 383 na 415.

Stremjenja za izvedbo s p l o š n e g a 8-urnega delavnika so se znatno poživila. Ratifikacija konvencije o osemurnem delavniku je bila že dalje časa ogrožena v tem, da se je hotela izvesti revizija te konvencije. S sklepom upravnega odbora mednarodnega urada dela, da se konvencija ne revidira, je ta nevarnost minila. Brž ko bodo parlamenti v Nemčiji in v Angliji sprejeli predložene jim zakonske načrte o ratifikaciji te konvencije, bodo tudi v tem oziru premagane največje težkoče.

Mednarodni pomen vprašanja delovnega časa je bil poudarjen tudi v tem, da je Društvo narodov pozvalo mednarodni urad dela, da skuša privedi do sporazuma poedine države glede ureditve delovnega časa v rudarski industriji. V preteklem letu se je vršila pri-

pravljalna tehnična konferenca. Mednarodni urad dela je pripravil načrt konvencije, ki predvideva 7% urno delo. Zal, ta predlog pri končnem glasovanju ni dosegel potrebne dve tretjinske večine. Konferenca pa je kljub temu sklenila postaviti vprašanje ponovno na dnevni red l. 1931.

Poleg zakonodajne delavnosti je razvil mednarodni urad dela v zadnjem letu obsežno delovanje v smeri znanstvenega proučevanja socialnih problemov. V teku zadnjega leta je izšlo obsežno delo »Enciklopedija obrtno-zdravstvenega varstva«. Dalje je urad izdal peti in zadnji zvezek dela »Delavsko združevalno pravo«. Nadaljne v teku leta izdane razprave se tičejo načinov statistike železniških nezgod, poljedelske strokovne izobrazbe, prava kolektivnih delavnih pogodb kmetijskih delavcev v Nemčiji, Nemški Avstriji in na Madjarskem. Obsežna razprava o stanovanjskih problemih v Evropi je pravkar v tisku. Dalje se pričakuje v kratkem objavljenje rezultatov tako zvane Fordove enquete o plačah in cenah življenjskih potrebščin po raznih evropskih mestih v primeri z mestom Detroit v Ameriki. V zvezi s tem naj opozorimo tudi na objavljeno preiskavo mednarodnega urada dela o posledicah in učinkih primerno visokih delavskih plač. Drugo pomembno delo, ki je v ozki zvezi z gospodarskimi in socialno političnimi vprašanji obravnava racionalizacijo dela in njene posledice na delovne pogoje. Urad bo v kratkem tudi objavil poučno razpravo o delavnih pogojih v sovjetski Rusiji.

V preteklem letu so bila započeta tudi še mnoga druga dela kakor o upravnih sistemih, o starostnem, nezgodnem in onemoglostnem zavarovanju, o delavnih pogojih pri brodarstvu itd. Upravni odbor urada je na svojih sejah posvečal pozornost zlasti vprašanju vedno bolj naraščajoče brezposelnosti. Mednarodni urad dela se je s podvojenimi silami prizadeval, da s svoje strani omili usodo več kot 15 milijonov brezposelnih, kolikor jih je danes na vsem svetu.

Brez dvoma je socialna politika v veliki meri odvisna od gospodarskih predpogojev. Desetletno delo mednarodnega urada dela pa vedno bolj dokazuje, da se mednarodne socialno politične pogodbe tisto sredstvo, s katerim se ohranja neokrnjena socialna zaščita delavnih slojev v raznih državah tudi ob času gospodarskih kriz.

Demokracija

Kot posledico demokracije moramo danes ugotoviti usodno dejstvo: zmagoslavni pohod demokracije skozi zapadno Evropo je dal modernim finančnikom v roke tako moč, kakor je niso imeli pod najbolj fevdalnimi vladami. Brez ozira na usodo narodov, ne ozirajoč se na vlade in parlamenta je ta finančna moč pridobila vlado nad gospodarstvom, industrijo, produkcijo vseh narodov in držav. V njenih rokah stá življenje in smrt vseh narodov.

Vlada finančnih mogotcev pomeni vojno in zatiranje, pomeni izkoriščanje ljudstva, pomeni tudi izkoriščanje enega naroda po drugem, pomeni enako znotraj vsakega naroda izkoriščanje ene plasti od druge. Produkcijske sile narodov bodisi v industriji ali v poljedelstvu so v tem celotnem sistemu denarnega gospodarstva tako zadolžene in so kot bankroterji docela odvisne od finance. Ta sila denarja ima v oblasti nas vse: znanost, šolo, gledališče, politiko, da celo religijo. Pod kalupom tako zvané demokracije se je razplodila najstrašnejša tiranija, kar jo do danes pozna svetovna zgodovina, tiranija golega denarja. Na ta način so postale moderne demokratične države orodje, s pomočjo katerega se izkoriščajo delovne množice.

Mi danes nimamo nikjer resnične demokracije. Imamo le navidezno demokracijo. V resnici nikjer ne vlada narod, ljudstvo v svoji večini in po svoji resnični volji. V resnici vlada ena sama kasta ljudi. Že znotraj demokratičnih strank ne odloča članstvo, ne daje smeri politike volja volivcev, ampak nad delovno ljudstvo vzvišena skupina ljudi. Skoro v vseh strankah se opazuje, da so množice volivcev mnogo bolj socialne in dosledne v svojem mišljenju kot pa voditelji. Na zborih zaupnikov vlada že neko čisto drugo ozračje kot pa na sploš-

nih ljudskih zborovanjih. Prav iz teh razlogov je mogoče, da kljub splošni voljni pravici, kljub temu, da v vseh državah velika večina prebivalstva pripada naravnost proletariatu, more uveljavljati svojo voljo le tenka gornja plast ljudi, za katerimi stoje interesi velekapitala in vefinance.

Resnična demokracija se more uveljaviti le tako, da neposredno pride do veljave večina ljudstva. V današnji kapitalistični demokraciji pride iz kmetijskih in delavskih množic »navzgor« le prav neznatna manjšina, ki postane sama po sebi eno z izkoriščevalci ljudstva.

Resnična demokracija bo zavladala le tedaj, ko se bo uveljavila resnična volja množic in se odstranile razredne razlike. Pred politično demokracijo se more brezpogojno uveljaviti **gospodarska demokracija**. Brez gospodarske demokracije ni politične demokracije. Če se odpravi izkoriščanje, tudi ne bo več dejanske nadvlade enega razreda nad drugim, ki vlada v današnji državi in družbi.

Poroka. Danes, 8. januarja, se je poročil v Sempeterski cerkvi v Ljubljani g. Miro Jeršič, personalni referent OUZD v Ljubljani z gđno Anico Sterle. Našemu dobremu tovarišu želimo na njegovi življenjski poti obilo božjega blagoslova!

Kitajci pa znajo. V Pekingu so stavkali cestni železničarji in zahtevali višje plače. Seveda jih niso dosegli. Premeteni Kitajci pa so šli nazaj na svoje vozove in zopet redno vozili — le voznine niso pobirali od potnikov. In — plače so jim bile zvišane.

Naznanjamo, da je umrl gospod

Ivan Tokan

referent Delavske zbornice

S pokojnim smo izgubili izkušnega, neumornega in s tem nenadomestljivega sodelavca.

Delavska zbornica, kot vsa delavska javnost, ohrani pokojnika v hvaležnem in častnem spominu za vse delo, ki ga je izvršil.

V Ljubljani, dne 3. januarja 1931.

**Predsedstvo
Delavske zbornice**

Čez hribe in doline . . .

Vrhnik. Vse tovariše tem potom obveščamo, da se vrši v četrtek 15. januarja ob 8 zvečer v dvorani Rokodelskega doma zanimivo skioptično predavanje. Vabimo vse delavce, da pridejo.

Tržič. Strokovna skupina delavstva J. S. Z. ima svoje redno skioptično predavanje »Strahote svetovne vojne« v ponedeljek dne 12. januarja ob 8 zvečer v »Našem domu« na skali. Pred in po predavanju zapoje tukajšnji moški zbor. Ker je zelo zanimiv program se vabite vsi k obilni udeležbi. Vstopnine ni.

Hrastnik. Obljubili smo, da bo »Pravica« redno prinašala poročila od nas. Pa to smentano »uredništvo« pozabi objaviti prispevek iz naše doline. Ali kako bi se že dalo odgovoriti. Ker fajramo imamo dosti časa, da poskusimo nadomestiti zamujeno. Pa začnimo: Na Stefanovo smo imeli cerkveni koncert. Obisk je bil velik, eni so hvalili, drugi zopet ne. Oni ki je dinarje štel je bil zadovoljen. Zadnji čas se je osnoval fantovski odsek pod imenom »Borci«, ki ima vsako nedeljo in praznik sestank. Fantje imajo veliko veselje, in obiska ne manjka.

Pa tudi deklice se gibljejo. Ustanovile so »Stražarke«. Imajo prav tako redne sestanke, samo žal jim manjka vodilne roke.

Na Dolu igrajo na dan Treh kraljev igro »Zvestoba do groba«. Zadnji čas ne spravijo nobene igre brez pomoči iz Hrastnika. Strokovna zveza rudarjev ima svoje tajniške prostore v bivši trgovini Stih. Dosedaj samo teoretično, ker praktično tajništvo skoro ne obratuje in se iz tega razloga še ni naselilo v določeni prostor. Pa kalkor rečeno, imamo čas, se bomo že uredili, samo da je lokal enkrat na razpolago.

Pa še nekaj o podporah. Nekaterim ni všeč da so jih od družbe tudi oni dobili, ki imajo vole in so prašiče klali za božič. Pa je že tako. Onim nezadovoljnim bodi povedano, da se njihovi ljudje tukaj soddločevali.

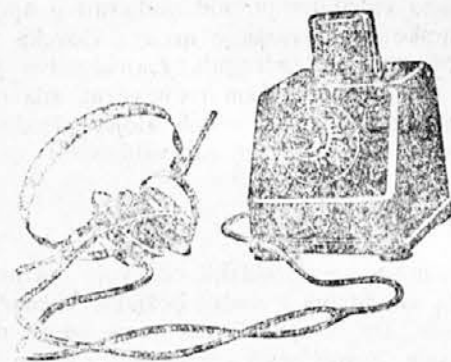
Bolj pravično je bila razdeljena cerkvena zbirka, seve, tukaj ni bilo milijon

dinarjev na razpolago. Pa tudi oni, ki se javili niso, niso nič dobili. Pregovor pravi, da molčeč jezik in stoječ mlin nič ne dosežeta. Pravijo pa nekateri, da se ne izplača takele reči v »cajtenge« pisati. Dopisniku pa ne da miru žilica predno ne obesi vsake reči na veliki zvon.

Prevalje. Jugoslovanska strokovna zveza v Prevaljah je priredila na dan novega leta popoldne ob 5 v društveni dvorani na Fari običajno delavsko božičnico z govorom in veseloigro »Poštna skrivnost«. Govoril je strokovni tajnik Joško Rozman, ki je v vzvišenih besedah ob mislih spomina rojstva Odrašenika podal žalostno sliko bede onih delavcev in njihovih družin, ki so po krivdi kapitalističnega egoizma pahnjeni v bedo in telesno in moralno hiranje, v brezposelnost, katerih mase so v posameznih državah vedno večje. V dobrih besedah je govornik ob tej priliki naglašal spomin 35 letnega obstoja krščanskega socialističnega pokreta v Prevaljah, ter izrekel zahvalo starosti tukajšnjega pokreta tov. Alojziju Kovaču, ki je že polnih 35 let član JSZ, za zvestobo, požrtvovalnost in delavnost v pokretu. Ob besedah govornika mu je strokovna zveza poklonila skromen spominček v priznanje potom šolarke Tilke Gluk, ki je tudi ljubko deklamirala ob razsvetljenem božičnem drevescu. Igralci na odru in tamburaško sviranje so nudili napolnjeni dvorani občinstva mnogo vesele zabave. Med odmori prireditve se je vršil »srečolov«, katerega dobitke, razdeljene po končani prireditvi, je društvo povečini nabralo kot darila delavske božičnice pri premožnejših občanih. Prireditvenih dohodkov, v kolikor skupina ne krije lastnih nujnih potreb, so veseli tudi največji reveži v Prevaljah.

Razno.

Izšel je nov mladinski list »Lučka z neba«. Prva številka je izšla 15. decembra 1930. List je tiskan na oktav formatu in izhaja za enkrat mesečno. Ena številka stane 50 par — kar je minimum za tako lep list. Urejuje p. Krizostom Sekovanič. Naroča se v frančiškanskem samostanu v Ljubljani.

Izobrazbe, prosvete
ter plemenite zabave

si vsakdo po pravici želi

V najlepši obliki Vam
to nudi

RADIO

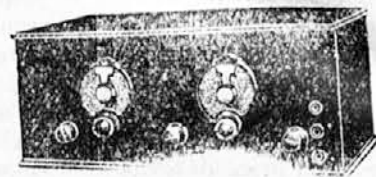
Nabavite si radioaparatus

Cene naših aparatov so tako nizke
in plačilni pogoji tako ugodni, da
si more

vsakdo nabaviti radio

Obrnite se na nas in z htevajte ponudbe

* **RADIO-LJUBLJANA, Mikloš čeva cesta šte. 5** *

V vsako proletarsko družino »Proletarske novele«,
ki jih je izdala »Krekova knjižnica«!

Usnjarska in čevljarska zadruga „RUNO“ r. z. z. o. z. v Tržiču

Izdeluje
vsakovrstne ovčje
in kozje kože, kakor tudi
barvano usnje za
površnike

Postrežba točna.

Cene solidne.

Pierre F. Ernute:

55

Kako sem našel svojega otroka

Vodnik je že bil naredil postelj. Svetiljko je bil obesil na kamelino sedlo, da je prav dobro svetila po vsem šatoru in je Dominik lahko zapazil belo pismo z ozkim modrim robom.

Mladenič je prvi hip mislil, da se mu sanja, da ga vara kakšna prikazen ali puščavski prividi. Ali čim natančneje je gledal pismo, tem bolj znana se mu je zdelala pisava, spoznal je pečat iz Noirmoutierja, na zadnji strani pa je videl naslikana celo vratca, okoli katerih se opleta cvetoča divja trta — takšna so bila vrata pri vili »Ker-Mimie«!

To je bil sovražnikov odgovor na njegovo molitev . . . Boj se je nanovo začel . . . V Dominiku se zgane divja misel, da pisma sploh ne bi čital, ampak bi ga na mestu raztrgal in sežgal! Takšna je bila prva misel.

Kaj pa potem? . . . Kaj potem? . . .

Kdo ve kaj je lahko v pismu? . . . Če mu je Lolita pisala, je že morala imeti kakšen važen vzrok, ki ne izvira iz ljubezni, ko se je dozda obnašala tako hladno in se vedno držala ob strani.

Saj je tudi on njej večkrat pisal iz podobnih vzrokov! Morebiti mu to pismo prinaša zaželeno svobodo? . . . Morda mu Lolita naznanja, da se je zaročila z drugim? . . . Mogoče? . . . Mogoče? . . .

Medtem ko so se vrstili razni »morebiti«, »morda« in »mogoče«, je Dominik nezavedno odprl ovoj in zagledal stebelce mimoze. Popki se še niso bili razcveteli in kmalu bi se bil usul iz njih zlati prah, ki so ga bili cvetovi polni.

Nato mladenič počasi odpre pismo, vzame cvetlico in jo ogleduje. Potem razgrne list in čita:

»Kako naj pišem o vsakdanjih stvareh, ko mi duša kar drhti od ljubljenih misli!

Zakaj roka ne more napisati besed, ki jih narokuje srce?

Oh, srčna hvala Vam, da ste prvi vzdignili kamen z mojega groba . . . da ste me poklicali k luči in v življenje! . . .

Ko bi vedeli, kako sem preživela zadnje tri mesece! Ko bi vedeli, kaj sem trpela ponoči in podnevi! To ni bilo življenje, ampak umiranje!

Sedaj hočem vse pozabiti.

Nočem se več spominjati bridkosti in bolečin, ki ste mi jih bili prizadeli, zakaj danes ste me čudovito osrečili.

Da, zdaj sem srečna, neskončno srečna! . . .

Vašo prekrasno sliko, ki ste mi jo poslali, sem odnesla k Perrinu, da jo dene v okvir. Spremljala me je po stezicah našega gozdiča, ki je tudi Vam znan in ki ga oba ljubiva . . . Zdelo se mi je, da ste Vi poleg mene, da sem Vas zopet našla in da Vas nikoli več ne bom izgubila!

V mojem srcu raja nedopovedljiva sreča in radost . . .

Ničesar drugega ne vidim kakor srečo, srečo, nepopisno srečo . . .

Ne maram se ji upirati, ampak hočem se ji popolnoma prepustiti, da me prevzame, zaziblje v pozabo in pregrne s svojo sladko omamo . . . Čutim, kako me obliva in poživlja s svojo vonjavo in kako mi daje moči, da me ne stre težka bolečina, ker ste se ločili od mene! . . . Oh, zakaj me mučite s svojo odsotnostjo? . . . Pridite, pridite! . . . Življenje je tako kratko! . . .

V nadi, da se kmalu zopet snideva, se docela udam sladki omami . . .

Dominik, ljubim Vas . . . Oh, kako Vas ljubim!
Lolita.

Drugo jutro je vodnik navsezgodaj stopil v Dominikov šotor in našel mladeniča popolnoma oblečenega na postelji. Glavo je bil zaril v dlani, kot bi bil jokal. Vodniku se je zdelo, da je videl pri njegovem zglavju tudi majhno fotografijo.

Dominik ni vodnika niti videl niti slišal.

Služabnik je spustil zavese pri vohodu v šotor in nalahko odšel mrmraje v svojem turškem jeziku: »Nesreča prihaja nad to hišo!«

XXVII. poglavje.

Naslednjega dne — bili so v Biskri — se je Yholdyjeva gospa močno čudila in strmela, ko je stopil Dominik v njeno sobo in dejal:

»Mama, nikar se več ne vojskujte proti meni! Povejte uju, naj me za božjo voljo dalje ne muči! Mislim, da bo že dovolj potovanja in najrajši bi videl, ko niti ne bi šli prav do Tuggurta . . . Vrnimo se v Noirmoutier! Upam, da bomo prišli tjakaj ravno, ko bodo cvetele mimoze . . . Potem pa vas bom prosil, da stopite v »Ker-Mimie« in zaprosite Lolitine roke.«

Yholdyjeva gospa se je morala nasloniti na zid. Začutila je sunek v srce kakor pred dobrim letom — samo da je bil ta ravno nasproten onemu — ko ji je bil meseca maja izjavil Dominik:

»Človek nič ne ve, kaj lahko še pride!«

Pa je tako prišlo!

Dobila je nazaj svojega ukradenega sina, izvojevala si ga je v najhujšem boju, ko je že mislila, da je bitka zgubljena in ko je z grozo gledala, kako se bliža dan povračila. Sedaj pa je celo sam prišel in priznal svoj poraz!

Razprostrla je roke in mu padla okoli vratu, jokala in se smejala . . . Oj, župnik Firmin, sedaj ti je odklenkalo! . . . Verige so pretrgane in konec je suženjstva! . . .

»Preljubi otrok! . . . Srčno ljubljene Dominček! Kako srečna sem pri tebi, oh, neskončno srečna! In tvoj stari ujec! . . . Pa v Noirmoutierju! Ti nam odpiraš studenec srčne in veselja, ki zaliva naše duše, duše, ki te neizmerno ljubijo! . . . Oh, hvala ti, ljubi Bog, hvala ti!«

V hotelu sredi puščave Sahare ni bilo ne konca ne kraja rajanja in veselih pa hrupnih pomenkov, ki so se nadaljevali pozno v noč. Tako jih je bil prevzel nepričakovani preobrat.

Samo Dominik je bil tih in resen sredi splošnega veselja.

To pa ni nikogar niti najmanj skrbelo.

Ubogi mladenič! Kakšne moralne težave in boje je moral prebiti! Saj je bil zares podoben utopljenču, ki je že gledal smrti v obraz in je bil od tega še ves strt!

Vsi so se trudili, da bi ga razvedrili in razveselili.

Premagoval se je in se skušal včasih vsaj na zunaj nasmehitati. Toda videlo se je, da je vse veselje samo narejeno in da mu ne prihaja iz srca, zakaj v globini svoje duše je bil tih in obupan. Prazno in topo je strmел predse in z grozo gledal sam vase.

Kaj je rekel včeraj! . . . Kaj je storil! . . .

Ali je potemtakem resnica, da nas kdaj pa kdaj zagrabi nekakšna vrtoglavica, ki nas trešči na nepričakovano obalo kakor listič z drevesa?

Ali je potemtakem resnica, da moč naše volje, na katero smo upravičeno ponosni, nekatera čustva uničijo kakor močan ogenj košček voska?

Ali je potemtakem resnica, da se nekega jutra človek prime za glavo in se zavzet vpraša:

»Ali sem še oni nesrečnež, kot sem bil včeraj?«

Kako nenadoma ga je razburilo Lolitino pismo ali kako ga je raznežilo!

Nenadoma?

Ali res nenadoma?

Spomnil se je, kako se je v preteklem mesecu v tuniškem pristanišču nenadoma potopila neka ladja.